

Vastaus valtuustoaloitteeseen: Valtuustoaloite kaksikielisen varautumisoppaan laatimisesta ja jakelusta kuntalaisille – Katri Koskela ym. / Svar på fullmäktigemotion: Fullmäktigemotion om att utarbeta och dela ut en tvåspråkig beredskapshandbok till kommuninvånarna – Katri Koskela m.fl.

Valtuusto 15.12.2025 § 170

Katri Koskela ja 35 muuta valtuutettua jättivät aloitteen, jossa esitetään, että kunta laatii ja painattaa kaksikielisen varautumisoppaan, joka jaetaan kaikkiin kuntalaiskotitalouksiin. Oppaan tarkoituksena on vahvistaa kuntalaisten valmiuksia toimia häiriö- ja kriisitilanteissa, kuten sähkökatkoissa, vesikatkoissa, kyberhäiriöissä tai poikkeusoloissa.

Päätös

Valtuusto merkitsi aloitteen tiedoksi.

Liitteet

Kunnanhallitus / Kommunstyrelsen 19.01.2026 § 12

Valmistelija / Beredare: hallinnon asiantuntija / förvaltnings-sakkunnig
Jonas Kujanpää, jonas.kujanpaa(at)sipoo.fi

Valtuutettu Katri Koskelan ja 35 muun valtuutetun 15.12.2025 valtuuston kokouksessa jättämä aloite on liitteenä.

Esittelijä / Föredragande Kunnanjohtaja / Kommundirektör Grannas Mikael

Ehdotus / Förslag

Kunnanhallitus merkitsee valtuustoaloitteen tiedoksi ja lähettää sen hallintopalveluille valmistelua varten. Vastaus aloitteeseen on annettava kunnanhallitukselle viimeistään 29.5.2026.

Kommunstyrelsen antecknar fullmäktigemotionen för kännedom och sänder det till förvaltningstjänsterna för beredning. Svaret på motionen ska ges till kommunstyrelsen senast 29.5.2026.

Käsittely / Behandling

Päätös / Beslut

Kunnanhallitus hyväksyi yksimielisesti esittelijän ehdotuksen.

Kommunstyrelsen godkände enhälligt föredragandens förslag.

Liitteet / Bilagor

Kunnanhallitus / Kommunstyrelsen 01.06.2026

1249/09.06.00/2025

Valmistelija / Beredare: Talousjohtaja / Ekonomidirektör Alekski Heikkilä,
aleksi.heikkila(at)sipoo.fi

Valtuutettu Katri Koskelan ym. 15.12.2025 jättämässä valtuustoaloitteessa esitetään, että Sipoon kunta laatisi ja painattaisi kaksikielisen varautumisoppaan, joka jaettaisiin kaikkiin kotitalouksiin. Oppaan tarkoituksena olisi vahvistaa kuntalaisten valmiuksia toimia häiriö- ja kriisitilanteissa, mitä silmällä pitäen oppaassa olisi käsiteltävä muun muassa kotivaran koostamista, tiedonsaantia kriisitilanteissa, toimintaohjeita eri häiriötilanteissa, Sipoon kunnan roolia ja yhteystietoja hätätilanteissa sekä Sipoon väestönsuojia ja paikallisia toimintaohjeita.

Aloitteessa oppaan painettua muotoa perustellaan sillä, että painettuna se tavoittaisi nekin, joilla ei ole digitaalisia välineitä ja taitoja. Lisäksi painettu opas olisi käytettävissä myös silloin, kun digitaaliset kanavat eivät ole verkkoyhteyksien katkeamisen vuoksi toimintakunnossa. Tässä yhteydessä aloitteessa viitataan Ruotsissa julkaistuun ja kotitalouksiin painettuna jaettuun oppaaseen ”Om krisen eller kriget kommer”.

Edelleen aloitteessa esitetään, että opas toteutettaisiin yhteistyössä eri viranomaisten kanssa ja sillä täydennettäisiin valtakunnallista sisältöä paikallisilla ohjeilla ja yhteystiedoilla.

Aloitteen johdosta voidaan todeta seuraavaa.

Aloitteen aihepiiri on hyvin ajankohtainen ja tärkeä. Viime vuosina varautuminen normaaliolojen häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin on ollut entistä vahvemmin esillä Sipoon kunnan ja muiden suomalaisten kuntien toiminnassa ja vuorovaikutussuhteissa. Kunnat ovat kohdanneet uusia ja poikkeuksellisen laajavaikutteisia ilmiöitä, jotka ovat osittain edellyttäneet perinteisten varautumistoimenpiteiden kehittämistä ja ajanmukaistamista. Suomalaisessa yhteiskunnassa koettujen ilmiöiden ja tapahtumien seurauksena myös kansalaisten tiedontarpeet, kokemukset ja odotukset julkisyhteisöjen toimintaa kohtaan ovat muuttuneet.

Keskeisiä tässä tarkoitettuja tekijöitä ovat olleet ensinnäkin Covid-19-tartuntatautiepidea eli niin sanottu koronavirusepidemia ja muun muassa siihen liittyvä poikkeusolojen toteaminen maaliskuussa 2020 ja sittemmin Venäjän täysimittainen hyökkäyssota Ukrainaan helmikuusta 2022 alkaen. Koronavirusepidemia on päätynyt, mutta sanottu sota jatkuu ja sen vaikutukset suomalaisiin ovat maaliskuusta 2026 alkaen kasvaneet siltä osin, että sodassa käytettäviä miehittämättömiä ilma-aluksia eli droneja on harhautunut tai ollut vaarassa harhautua Suomen ilmatilaan. Asiassa on kiinnitetty huomiota eritoten droonien mahdollisesta räjähdekuormasta seuraaviin henkilö- ja omaisuusvahinkojen riskeihin ja näiltä suojautumisen edellyttämiin toimenpiteisiin.

On pidettävä selvänä, että ajankohtaisten kokemusten seurauksena kansalaiset kiinnittävät ja joutuvat kiinnittämään aiempaa enemmän huomiota siihen, miten äkillisesti erityyppisiä normaaliolojen häiriötilanteita voi syntyä ja miten monitahoisesti ne voivat vaikuttaa yhteiskunnan toimintaan ja arkiseen elämänpiiriin, kuten julkisten palveluiden saatavuuteen, liikenneyhteyksiin ja työpaikkojen toimintaan. Voidaan arvioida, että monet kansalaiset kokevat epätietoisuutta oikeista toimintatavoista uusissa tilanteissa ja myös epävarmuutta siitä, miten oman kotikunnan palvelut eri tilanteissa kyetään toteuttamaan. Esimerkiksi kunnan järjestämän varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen toiminnalla voi olla jopa ratkaiseva merkitys siinä, voivatko lasten huoltajat hoitaa omia työtehtäviään yhteiskunnan elintärkeissä toiminnoissa ja muissa tehtävissä.

Pohdittaessa toimenpiteitä, joihin Sipoon kunnan ja muiden kuntien olisi ajankohtaisessa tilanteessa ryhdyttävä, on kiinnitettävää riittävää huomiota siihen, mikä on eri viranomaisten rooli normaaliolojen häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa ja millaisten tietojen, määräysten ja suositusten antaminen eri viranomaisten toimivaltuuksiin kuuluu. Kunnan tehtävät myös normaaliolojen häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa perustuvat lakiin. Ne liittyvät ensisijaisesti kunnallisen päätöksentekojärjestelmän toimintaan ja kunnan järjestämisvastuulle säädettyjen palveluiden järjestämiseen ja tuottamiseen. Kunnalla ei ole toimivaltaa tiedottaa tai antaa ohjeita asioissa, jotka on säädetty valtion tai hyvinvointialueiden eri viranomaisten toimivaltaan. Kunnalla ei esimerkiksi ole pelastustoimen tehtäviä eikä näin ollen mahdollisuutta julkaista pelastustoimen alalle kuuluvia ohjeita, kuten drooniuhkiin liittyviä kehotuksia, vaan asia kuuluu hyvinvointialueen ja sisäministeriön pelastusviranomaisille.

Kunnan on syytä julkaista ja pitää muun muassa www-sivuillaan esillä kunnan asukkaille ja kunnan järjestämien palveluiden käyttäjille suunnattuja tiedotteita ja yhteystietoja, joiden avulla asukkaat ja käyttäjät saavat tietoa kunnallisista palveluista ja joiden avulla he voivat saada lisätietoja esimerkiksi opetustoimen palveluiden mahdollisista muutoksista häiriötilanteissa. Ohjeita ei ole käytännössä mahdollista laatia ja julkaista ennakolta kaikkien eri tilanteiden varalta, vaan lähtökohtana on pidettävä, että tiedotteet ja muut ajankohtaiset sisällöt laaditaan aina kulloisenkin tilanteen ja sen vaikutusten sekä kunnassa ajankohtaisten toimintaedellytysten mukaisesti.

Opas- ja muun aineiston painetun muodon hyötynä on sen käytettävyys myös tietoliikenneyhteyksien ja sähkönjakelun katkettua, mutta kaikkeen painettuun aineistoon liittyvänä pysyvänä haasteena on tietosisällön ajantasaisuus. Nopea teknologinen kehitys, uudentyyppisten riskien muodostuminen ja näihin vastaamisessa sovellettavien toimintamallien paraneminen korostavat tarvetta viranomaisten ja kansalaisten toiminnan ja valmiuksien jatkuvaan ajanmukaistamiseen. Jo yksinomaan toukokuussa 2026 on havaittu, että drooniuhkiin liittyvät, yhteiskunnan eri aloilla vaikuttavat toimintamallit vaativat joiltakin osin selkeyttämistä ja uusien yhteisten käytänteiden valmistelua. Kunnan ei tulisi missään tilanteessa levittää aineistoa, jonka tietosisältö on vanhentuneisuuden takia osin käyttökeltontonta tai ristiriidassa asiassa toimivaltaisten viranomaisten muuttuneisiin ohjeisiin nähden. Onkin perusteltua, että kukin viranomaisen itse huolehtii omien tehtäviensä mukaisista tiedotus- ja ohjeidenantamisvelvoitteista suhteessa kansalaisiin ja viestii itse myös ohjeiden muutoksista.

Mainittakoon, että aloitteessa viitatus ruotsalaisen oppaan on laatinut ja painattanut valtion viranomaisen Myndigheten för civilt försvar. Opas on luonteeltaan valtakunnallinen. Kunnan viranhaltijoiden tiedossa ei ole, ovatko Ruotsin kunnat julkaisseet aihepiiriä käsitteleviä painettuja oppaita paikallisiin oloihin sovitetulla sisällöllä. Toisaalta Suomessa ei ole valtion viranomaista, jolla olisi sanottua ruotsalaista viranomaista vastaava lakiin perustuva asema ja tehtävät.

Suomessa valtion viranomaiset ja laitokset ovat viime vuosina ja kuukausinakin julkaisseet ja ajantasaistaneet useita kansalaisille suunnattuja oppaita ja ohjeita, jotka liittyvät normaaliolojen häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin varautumiseen ja toimintaan näiden aikana. Nämä valtakunnalliset aineistot ovat saatavilla viranomaisten www-sivuilta, joista kansalaisilla on mahdollisuus ne tallentaa itselleen sähköisessä muodossa ja soveltuvin osin myös tulostaa paperille. Joitakin aineistoja on myös julkaistu painettuna. Kunta osallistuu painettujen julkaisujen levittämiseen

pitämällä niitä mahdollisuuksien mukaan saatavilla esimerkiksi kunnankirjaston toimipaikoissa ja kunnan infopisteissä.

Harkittaessa kunnan toimintana tapahtuvaa opasmateriaalin tuottamista on kiinnitettävä huomiota myös oppaaseen tulevien tietojen suunnitteluun, kokoamiseen ja tarkistamiseen sekä oppaan taittamisen, painattamisen ja jakelun aiheuttamaan voimavarojen tarpeeseen. Nämä oppaan tuottamiseen ja levittämiseen kuuluvat toimenpiteet edellyttävät soveltuvia ja riittäviä henkilöstövoimavaroja ja määrärahoja kunnan talousarviossa. Tällä hetkellä kunnalla ei tällaisia voimavaroja ole. On myös arvioitava huolellisesti, missä määrin tarkoitetun oppaan tietosisältö todellisuudessa vaihtelisi kunnittain ja siis edellyttäisi kuntakohtaista työskentelyä.

Edellä olevan perusteella viranhaltijajohto katsoo, että Sipoon kunnan ei tulisi toteuttaa aloitteessa tarkoitettua kunnan oman varautumisoppaan laatimista, painattamista ja jakelua. Sitä vastoin kunnan on mahdollista ja perusteltua tulevaisuudessakin osallistua valtion ja hyvinvointialueen viranomaisten tuottamien aineistojen paikalliseen levittämiseen muun muassa kunnan palvelupisteissä. Myös nopeasti päivitettävissä olevaa kunnan www-sivujen sisältöä on aiheellista kehittää ja laajentaa linkityksillä www:ssä saatavilla oleviin muihin viranomaisten aineistoihin ja näiden julkaisemiin uusiin oppaisiin.

Esittelijä / Föredragande Kunnanjohtaja / Kommundirektör Grannas Mikael

Ehdotus / Förslag

Kunnanhallitus merkitsee vastauksen tiedoksi. Lisäksi kunnanhallitus antaa asian valtuustolle tiedoksi ja esittää, että aloite on täten loppuun käsitelty.

Pykälä tarkastetaan välittömästi.

====

Kommunstyrelsen antecknar svaret för kännedom. Dessutom delger kommunstyrelsen ärendet fullmäktige och föreslår att motionen därmed är slutbehandlad.

Paragrafen justeras omedelbart.

Käsittely / Behandling

Päätös / Beslut

Liitteet / Bilagor

Liite Bilaga 1 - Aloite kaksikielisen varautumisoppaan laatimisesta ja jakelusta kuntalaisille